NĂM THỨ MƯỜI MỘT. — SỐ THỨ 2931

RESIDENCE SUPERIEURE AU TONKIN
DÉPÔT LÉGAL

MỖI SỐ : 0$02

NGÀY THỨ TƯ 26 DÉCEMBRE 1923

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Hà-nội báo-quán mua báo tại nhà	Người đem đến tận nhà	Gửi về Đáy tỉnh	Mấy kỳ Trung-bắc và Nam-phong	Nam-phong Thiếu-niên Tiền-phong	Trung-bắc Chủ-nhật	Nguyệt-san
Một năm	6$00	6$90	6$30	6$30	6$30	6$60	12$00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»	
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	6.00	
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	3.00	
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	1.00	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-V-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 2 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m068 de large.

Une seule insertion. . . . 0$50 le c/m

Par contrat annuel

Par centimètre et par insertion. . . . . . 0$15 le c/m

Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne

Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m

On traite à forfait pour les contrats importants.

Một cái gương tốt về sự lập công-danh cho người mình

Kỳ báo trước đây, ta có nói người ta lập công danh ở trong xã-hội, trừ bậc anh-hùng hào-kiệt đem học thức tài-lược mà lập được công-nghiệp hiển-hách, danh truyền bốn bể, tiếng lưu muôn đời, thì không để mấy người mong được; còn ra những bậc phát minh khoa-học mới, chế tạo khí-dụng mới, cùng những người bác ái nhân từ, hoặc xuất tài, hoặc xuất lực giúp nên những việc lợi ích cho công chúng, cũng là một cách kiến công lập danh của người ta. Mới rồi đây ở nước Pháp, Chánh-phủ có ban thưởng ngũ hạng bắc-đẩu bội tinh cho ông Eugène Graff là một người vừa cảm vừa diếc, mà đối với xã-hội, làm được những công việc rất là bổ ích, không những là ông ấy hết sức làm việc, ăn nhịn để dành, đã giúp đỡ cho cha mẹ nuôi 12 con, lại còn tìm kiếm được một cách để giúp đỡ những người đồng bệnh với ông. Ông đã sáng lập ra một hội cảm điếc, tụ tập được 600 hội viên, và đã trù được tiền lập một nơi công-quán cho hội. Vì thế mà Chính-phủ ban thưởng long trọng cho ông, thật là xứng đáng. Ấy một người vừa cảm, vừa điếc mà cũng có cái cách kiến công lập danh được như thế đấy.

Ôi! Vẻ vang thay, quí-báu thay, cái công-nghiệp và cái danh-dự của ông Eugène Graff! Phủ bẩm của trời cho ông thì thua kém người, mà tư-tưởng của ông lại cao-xa hơn người, sức lực của ông lại mạnh dẻo hơn người, nghĩ đến những điều người khác không nghĩ đến, làm được những việc người khác không làm được, trong bốn mươi năm trời, phí bao nhiêu tâm tư, chịu bao nhiêu gian khổ, đánh chịu lam-lũ vất-vả, để gây một mối hạnh-phúc cho kẻ đồng bệnh với mình. Cứ theo cái tài lực của người cảm điếc, mà làm nên công-nghiệp được đến thế, công thật là một việc xưa nay chưa từng thấy bao giờ, thật đáng đương thời hâm mộ, hậu thế ca tụng. Giá cái hội của ông lập ra đó, duy-trì được vững bền, cứu-mang được hết cả những người tàn-tật ở trong nước, thì về sau không những là người trong hội cảm hội công-đức của ông, mà lại là một cái gương sáng để đời, cho người mạnh chân khỏe tay, mất tinh tai sáng phải lưu tâm vào việc tạo phúc cho đồng loại.

Xem như việc ông Eugène Graff, thì đủ biết rằng người ta hễ có lòng muốn lập công nghiệp ở trong xã-hội, để hưởng cái danh dự chánh đáng, thì bất cứ ở địa-vị nào, cũng có thể làm đạt được cái mục-đích của mình.

Người Nam ta vì cái bụng tự tư tự lợi quá, đối với việc lợi ích công chúng thường hay nhạt nhẽo, mà cái bụng ham công danh lại rất là náo-nhiệt, vì thế việc công-ích thành lập ở nước ta thật là ít, mà thỏi bôn xu ở trong xã-hội thấy rất là nhiều; muốn trí-trục cho thỏa cái bụng ham danh, thì tốn kém mấy cũng không nề, khó-nhọc mấy cũng không quản; mà nói đến việc công-ích, thì đã có một câu khẩu đầu chối sẵn : « lực bất tòng tâm » ! Một người như thế, trăm ngàn người cũng đều như thế, thì trong nước mình còn mong gì được thấy những công-việc hay, mà người cực-khổ nước mình còn mong gì có nơi trông-cậy nữa!

Ta nói đến cái công-danh của một người vừa cảm vừa điếc ở bên nước Pháp mà ta nghĩ thẹn thay cho những người tai mắt ở trong nước ta! Cách ngôn tây có câu : « Vouloir c'est pouvoir » nghĩa là sẵn lòng làm thì làm việc gì cũng xong; trong sách chữ nho cũng có câu : « Hữu chí giả sự cánh thành », nghĩa là người có chí thì làm việc gì cũng nên. Người ta chỉ sợ chí khí không có, nghị-lực không đủ, rồi thành ra bao nhiêu việc cần thiết nên làm, đều không có người xướng khởi, mà nhũng bỏ đi. Ở nước Nam ta bây giờ, thực-nghiệp hãy còn eo-hẹp, học thuật chưa được mở mang; lại thêm thiên tài lưu hành, năm nào cũng có; nào là chẩn tế, nào là bổ trợ, nào là chấn hưng thực-nghiệp, nào là mở mang học thuật, dương mong có người để-khởi ra công nọ việc kia, để hưng lợi trừ hại, khai trí mưu sinh cho người đồng bang. Chưa nói đến những kẻ lẫn lật bất cụ (nước nào chẳng có, xứ nào chẳng có) chỉ nhờ về mối tử tâm của công chúng để mưu sống hằng ngày. Kể những việc công-ích nên làm biết là bao nhiêu, chỉ vì ít người có nghị-lực mà xướng-lập, lại ít người biểu đồng tình mà tán-thành; mà không việc gì nên việc gì cả; có việc đã sắp sửa thành lập, vì người tổ-chức không lo hết bổn phận mà đến nỗi giải tán; cũng có việc thành lập chưa được bao lâu, vì người chủ-trương không có công tâm mà đến nỗi phá hoại; còn đến những nết hư thỏi xấu của người mình làm cho việc công ích không có kết-quả tốt, thật kể ra không xiết mà cũng không muốn kể ra.

Công-nghiệp của ông Eugène Graff lập ra hội cảm điếc để cứu giúp những người đồng bệnh với ông, thật là một cái gương tốt thành-tâm nghị-lực. Người Nam ta ai muốn lập công-nghiệp ở trong xã-hội, để hưởng cái danh-dự chánh-đáng ở đời, thì nên lấy đó làm gương, không nên suy lụy rằng tài-lực mình không đủ, tư-bản mình không có : kia cái người vừa cảm vừa điếc mà làm nên công-nghiệp đó có phải có tài lực có tư-bản gì hơn ta đâu; còn những người may được có cái tài-lực, cái tư-bản hơn người thì những việc công-ích, công-lợi trong nước càng phải nhận là cái nghĩa-vụ đối với người đồng loại mình có lẽ nào tự có cái tài-lực cái tư-bản như mình mà chịu thua cái công-nghiệp của một người vừa cảm vừa điếc.

H. T. B.

MỘT PHƯƠNG THUỐC MỚI TRỊ BỆNH UNG ĐỘC

Mới đây bác-sĩ Naamé ở Tunis, có trình lại hội Trị-bệnh-học ở Paris một phương thuốc mới trị bệnh ung-độc. Bác-sĩ dùng cái phương thuốc mới đã cứu được một người mắc bệnh ung độc ở vú, hiện nay đã được mạnh khỏe như thường.

Phương thuốc của bác-sĩ chỉ dùng các chất lấy ở hạch súc-vật phơi khô cho người đau uống, chứ không có dùng đến quang-tuyến X.

Bác-sĩ nói : Bệnh ung-độc là bởi sự hải-hiết của các hạch không được điều hòa, nên các tế-bào đứng nên thân thể người ta sinh-hoạt không được bình-thường, lúc bấy giờ bỗng chỗ nào vì một cớ gì mà sưng lên hay thối ra, thì cái ung độc phát rất dễ. Vậy muốn trị bệnh ung độc, lại lấy các chất trích trong các cơ-thể súc-vật phơi khô, cho người đau uống để bổ sức cho các cơ-thể yếu đau, thì ung độc tự khắc mất đi. Bác-sĩ Rubens Duval cũng cho lời bác-sĩ Naamé nói là phải.

Bác-sĩ Schmit cũng biện-bác-đồng-tình với hai bác-sĩ trện kia, nhưng ông nói rằng ông thích cái cách dùng quang-tuyến X mà kích thích các hạch cho bài tiết được như thường, hơn là cho người đau uống những chất lấy ở cơ-thể của các loài khác.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 25 và 26 Décembre 1923

Vẽ việc ông Marius Plateau bị giết

Tòa án đại-hình Seine đã xử cho Germaine Berthon là người giết ông Marius Plateau, lồng thư-ký hội Quân-chủ, được trắng án.

Việc nước Mexique

Quân lính của chánh-phủ đã chiếm được Puebla, bắt được 1.000 tù binh. Hiện đã tuần tiễu đến Guadalagara, đường hỏa-xa đã gỡ được đến Colima.

Số giờ làm việc của thợ mỏ nước Đức

Hội-đồng trọng-tài của quan Lạo-động bộ thượng-thư nước Đức cử ra đã định số giờ làm việc của thợ mỏ ở trung bộ nước Đức như sau này : Làm việc ở dưới mỏ thì tám giờ một ngày, làm việc ở trên mặt đất thì mười giờ một ngày.

Việc nước Đức

Tin Munich. — Ở hầu quốc Bavière sớm tối sẽ có việc khuynh-đảo chánh-phủ.

Ludendorff có viết trong báo *Reichswarl* một bài kháng cáo Von Lossow về tội phản-quốc.

Tin Düsseldorf. — Cái tình trạng kinh-tế trong hạt sông Rhur đã khá hơn. Lương-thực đem đến nhiều lắm, giá vị ăn thức dùng đã hạ.

Số tiền thuế các nhà kỹ-nghệ nước Đức còn chịu lại trước kia, ngày hôm nọ đã nộp rồi. Tiền thật được 22 triệu quan, và tiền về trái đơn thu ở các nơi được 99 triệu quan.

Pháp Bỉ với Đức

M. Hoesch có đưa cho quan Poincaré một bản án-văn nói về các vấn-đề kinh-tế và chánh-trị trong các hạt trú binh. Trong bản án-văn không có nói gì đến vấn-đề bồi khoản. Chánh-phủ nước Đức xin bãi việc lấy quan thuế về các hàng-hóa ở hạt trú-binh xuất-cảng, xin lập một nhà ngân-hàng cho hai xứ Rhénanie và Westphalie, xin cho các quan chức bị ruc-xuất và các người làm sở Hỏa-xa được phục-chức. Quan Poincaré có trả lời lại chánh-phủ nước Đức rằng phải nói lại các việc cho rõ thêm.

Chánh-phủ nước Đức cũng có đưa cho chánh-phủ nước Bỉ một bức án-văn như thế.

Tại nguyên-lão nghị-viện

Nguyên-lão nghị-viện đồng thanh chuẩn y bản dự án luật-pháp về việc cấp cho Madame Curie một số tiền niên-bổng là 40.000 quan.

Lễ giao hội-chiến

Quan Poincaré đã giao chiến-thư bội tinh cho thanh Courneuve. Trong buổi chiến-tranh ở đấy có nổ một cái kho đạn, nhiều người bị hại.

Cái vấn-đề thanh giảm quân bị

Có tin rằng viên đại-lý nước Anh ở Washington và công-tước Uberland có hội nghị với quan thống-lĩnh Coolidge một giờ đồng hồ. Các ngài có trình bày với quan Thống-lĩnh mọi lẽ về việc cần phải đặt một cuộc hội nghị quốc-tế để tìm cách thanh-giảm các binh-khí không trung. Quan Thống-lĩnh đáp rằng cứ như ý các nhà giảm binh Hoa-kỳ, thì nay chưa đến lúc triệu tập cuộc hội-nghị ấy vội.

Tin Trung-hoa

Ngày 13 Decembre 1923

Quân Tương-hồ sang đánh Hà-nguyên

Liên-quân đánh Hà-nguyên không lợi, Toàn-Vân được tin, sai quân Tương-hồ sang Hà-nguyên trợ-chiến.

Hoàng-Cường trù quân phí

Quân đội Trấn-quỳnh-Minh chi tiêu quẫn thiếu, Hoàng-Cường (tướng Trấn-quỳnh-Minh) xin khai đại hội, triệu tập cả các đảng phái tướng hiệu để bàn việc trù thêm lương-thực và khí giới.

Quân Tây-giang sang đánh La-định

Lý-tế-Thâm (Tây-giang đốc-biện) đem mười chiếc tàu chiến, chở quân từ Thiệu-thành sang La-định đánh Lã-xuân-Vinh.

Tin Bắc-kinh

Viên chức nội-các hội-nghị ở phủ Tào-Côn. Cao-lăng-Uất xin từ chức, Hoàng-Phu và Vương-khắc-Mẫn xin cho viên chức nội-các từ chức hết cả, Tào-Côn không nghe, và khuyên Cao ở lại.

Ngoại-giao-bộ xin các nước đừng bán khí-giới cho quân quan và thổ-phỉ

Ngoại-giao-bộ tư giấy cho công-sứ các nước ở Bắc-kinh, xin sức cho thương điếm các nước đừng bán khí giới cho quân quan và thổ phỉ Trung-quốc.

Vương-khắc-Mẫn đặt yến đãi các ngân-hàng

Vương-khắc-Mẫn phụng mệnh Tào-Côn, đặt yến mấy ngày luôn thết đãi các ngân hàng, thương nghị phương-pháp trù biện sang năm.

Trương-tác-Lâm sai người về Bắc-kinh

Tào-Côn sai sứ đi các tỉnh, tạ việc về chức thọ ở Bắc-kinh ; Trương-tác-Lâm lại sai Hứa-lan-Châu về Bắc-kinh yết kiến Tào-Côn, nhưng chưa rõ chủ ý thế nào.

Vương-thừa-Mân xin hoãn khai quốc-hội

Vương-thừa-Mân cũng xin Tào-Côn hoãn khai quốc-hội, vì biết rằng hiện chưa có phương-pháp để điều đình được.

ĐÀN BÀ CON GÁI LÀM VIỆC ĐIỆN-THOẠI Ở QUẢNG-ĐÔNG

Báo *Canton Gazette* có đăng tin viên Giám-đốc sở điện-thoại Quảng-đông có đại cho các nhà thuê điện-thoại biết rằng sở điện-thoại cấm các nhà thuê điện-thoại không được tán chuyện với đàn ba con gái coi việc điện-thoại.

Ai phạm điều ấy ba lần, thì không được thuê điện-thoại nữa. Nghe đâu từ ngày sở điện-thoại dùng con gái đàn bà, công việc điện-thoại không chạy, nên viên giám-đốc mới phải đạt giấy ấy.

Quốc-dân thường-thức

Một thứ sơn dầu

Một thứ sơn quang dầu để sơn những đồ bình khí và các đồ khí-dụng bằng sắt, bằng thép.

Mastic en larmes . . .	10 gr.
Camphre	3 —
Sandaraque	15 —
Résine elemi	5 —
Alcool	200 cc.

Mấy thứ đó chưng lên cho tan đều với nhau. Để cho thật nguội rồi sẽ dùng. Những đồ vật phủ một nước sơn này, thì vẫn bóng vẫn sáng như cũ, mà không bao giờ dĩ được nữa.

Thuốc nẻ

Lấy ba cái lòng trắng trứng gà, bỏ vào một cái bát to hoặc một cái chậu, đánh cho rõ kỹ, như đánh trứng làm bánh bò vậy. Khi nào thấy trứng nổi lên mà đặc lại thì thôi thôi. Bẩy giờ lấy một quả chanh to, vắt lấy nước, gạn cho hết hột đi. Hòa lẫn nước chanh và với lòng trắng trứng. Đoạn rồi, lấy một thìa muối (thìa ăn xúp) hòa lẫn vào với hai thứ đã kể ở trên. Muốn thơm thì rỏ thêm vài giọt nước hoa vào, nước hoa gì tùy ý. Song rồi đựng vào một cái liễn mà đun cách thủy. Bao giờ thấy đông lại như mỡ thì được. Đem ra lấy dây lọc. Lọc ngay lúc còn nóng thì dễ hơn.

Trời hanh, mà dùng thứ thuốc nẻ này thì da thịt mềm mại dễ chịu, mà không còn sợ nẻ nữa.

HÀI ĐÀM

Không an-ninh hột

Kiệt-phủ-ông nói chuyện với lý Kiết :

Rõ phiền quá, có mấy anh coi bộ cũng dài các lắm, cứ thỉnh thoảng lại đến tán tỉnh con cái con kẻ chỉ chỉ đó, rồi gạ ngay đến sự vay mượn. Rõ ghét ngứa! Này ông ạ, cái tính tôi không ưa những cái kẻ nịnh hót lấy đâu.

Lý Kiết đỡ lời nói ngay :

Vâng, cháu biết tính cụ lắm, tính cụ thực quí hóa quá, ấy cái tính chân cũng giống cái tính cụ, thấy những anh hay nịnh hót rõ ghét quá. Cụ đây thì ai chẳng kính trọng cái tâm địa rộng rãi, cái danh giá lừng lẫy của cụ mà phải nịnh hót gì nữa. Như cháu đây cháu có nịnh hót gì đâu mà cụ vẫn có lòng thương muốn giúp đỡ.

Phủ-ông vội vàng nói :

Tôi độ này túng quá.

Phú sơn.

GIỐNG LỢN CÓ KHIẾU BIẾT TRƯỚC SỰ MƯA GIÓ

Xưa nay ta thường ăn trí rằng loài lợn lúc sống không được việc gì, chỉ lúc đem giết đi, mới là được việc mà thôi.

Ai ngờ giống lợn có khiếu tự nhiên biết trước sự mưa gió. Ở nhiều xứ kia con nhà thuyền chài, thường nuôi một con lợn con trên thuyền, mỗi khi thấy lợn chạy loang quang mà hộc lên là trong mấy giờ sau thế nào cũng có dông-bão.

Việc này người nhà quê mình cũng nghiệm thấy đã lâu. Mỗi khi dại-hạn tiêu khô, bỗng thấy lợn hộc lên, người nhà quê mừng lắm, vì chắc sao cũng sẽ có con mưa.

Cuộc điều-tra về việc làm tự-điển Việt-Nam

Bàn góp về những tiếng Quảng-nam và Bắc-kỳ nói khác nhau

(Tiếp theo số báo 2909, ngày 29 novembre 1923)

« Cái chà vôi cái gạc nai » ; tiếng Quảng-nam cũng nói « gạc nai » như xứ khác vậy, người ta có nói « Nai chà » là con nai có gạc lớn ; ý nói cái gạc nó đâm ra nhiều nhánh, trông đáng chở-vẻ như một bó chông chà chớ quả thật cái tiếng « chà » không thể dùng được cái phô-thông được.

« Con chà-bồ-hông » mà so sánh với « Nai-đực lớn » thì chẳng qua chỉ là một tiếng của các nhà sản bắn, riêng một vùng nào đó thường dùng mà thôi ; có lẽ bởi họ đặt tên cho một vài con nai đực nào, lông đen, gạc lớn, do thỏi ; quyết nhiên không phải là một tiếng phổ-thông của tỉnh Quảng-nam vậy.

« Cái ngân tủ » ở Quảng gọi là cái « Thoa », chớ không phải « Thoa ».

« Bắt mả » mà so sánh với « Gieo mạ » thì còn thiếu nghĩa nhiều lắm : vì gieo mạ, chỉ là một sự vãi hột giống xuống đất để cho nó mọc lên thành ra cây mạ mà thôi, còn như bắt mả thì là tất cả, công việc đầu đuôi làm cho thành ra một đám đất để mà gieo mạ vậy. Tại làm sao mà phải nói « bắt », là vì trước hết phải bắt bỏ bốn phía đám đất ấy để mà tát nước vào, rồi sau mới cày bừa thành khoảnh được. (Cứ như công cuộc ấy thì nên gọi là « Bắc mả » mới đúng nghĩa, chớ « Bắt » thì e còn sai, vì tiếng nói trong Quảng không mấy nơi phân biệt được vận hậu-âm C với T).

« Thổ mả » Những đám đất để gieo mạ, thì ở Quảng quen gọi là « Thổ » vì theo thuế lệ của nhà nước thì những đám ấy đánh về hạng « Thổ » chớ không đánh thuế theo hạng « Điền », (điền mới chánh là ruộng). Tiếng nói ở Thừa-thiên thì gọi những đám đất gieo mạ là « Trưa mả », bởi thế cho nên mới có hai tiếng : « Ruộng trưa ».

« Thầy rùa » là tiếng người ta nói nhạo ba anh thầy bói đó, chớ ở Quảng-nam không ai gọi « con rùa » là « con thầy rùa » bao giờ.

« Méo ngao » là tiếng người ta nói dọa con nít, chớ ở Quảng-nam, ai gọi « Méo ngao » là « Méo rừng ». « Méo ngoao cắn cỏ ông thầy, ông thầy bắt được một bầy méo ngoao », người ta thường hát như thế, chớ mấy ai đã được trông thấy con méo ngoao, con méo rừng ra thế nào. Ngao hay là ngoao là tiếng méo nghe ra như vậy.

« Con sóc » mà gọi là « Chó đồi » thì cũng chỉ là tiếng nói riêng của một vùng nào đó, chớ ở Quảng-nam người ta cũng gọi « con sóc » như các nơi.

« Con-ong-gièo » cũng chỉ là một tiếng riêng ở vùng nào đó, chớ cho

là tiếng phổ-thông sao được, vì ở Quảng nam người ta cũng gọi « ong ruồi, ong mật » như các nơi.

« Đạ-bành » nguyên bởi tiếng « Foott-ball » mà ra, ở Huế ở Quảng và ở phần nhiều các tỉnh đường trong đều nói « Đá-bành » cả, chớ có phải riêng gì một tỉnh Quảng-nam.

Tiếng Quảng-nam cũng nói « võ dẽ » chớ có nói Bò-bò như ở Thừa-thiên bao giờ chưa nghe tên võ vẽ).

« Đá ba che » cũng là một tiếng riêng ở vùng nào đó, chớ ở Quảng người ta cũng nói « sạn » như các nơi.

Ở Quảng-nam cũng có nói « Lầm-lắc » mà cũng có nói « Liến xáo » nghĩa-lý rất phân biệt, không thể nào so sánh với nhau.

Phụng-Đình, Tourane.

TIN KHÍ-CẦU DIXMUDE

Ở Marseille có tin đến nói rằng : Ngày hôm qua hồi 19 giờ đồn binh ở Robili, về phía tây Gabès cách đấy 120 kilomètres, có trông thấy hiệu lửa của khí-cầu Dixmude. Bổn ấy có gởi cho khí-cầu một cái vô tuyến-điện bảo khí cầu nên dùng ánh sáng mà đánh hiệu từ từ đến cho đồn ấy.

Lúc bấy giờ khí cầu Dixmude đương ở trong miền Tatahouine. Ở đấy có gió thổi tốc độ một giây đồng hồ là bốn thước, khiến cho khí-cầu có thể tự vào gần đất được, để cho phi-thủ xuống mà dùng dây cột lấy khí-cầu.

Như vậy có lẽ khí-cầu đã đỗ xuống trong miền đất cát Gours rồi. Phải đi một trăm kilomètres mới tới chỗ ấy. Lính cưỡi lạc-đà đi thăm tin, trong 24 giờ đồng hồ mới về được. Vậy trong 24 giờ nữa mới có tin đích xác.

Dư luận

Tiến-trình thương-nghiệp Trung-kỳ

Ngày nay cả cả toàn-quốc, mà hỏi phương-thế làm sao cho mau giàu nước, thì một người đàn-bà, một cô con gái ở chốn thôn quê, cũng biết ngay là việc kinh-thương. Ôi, biết ai cũng biết, mà làm không mấy ai làm.

Chính-phủ phí biết bao làm tư khuyến khích người đi buôn, các báo-quán tốn biết bao tri-lự cổ động nghề đi buôn. Lẽ ra thì xứ Trung-kỳ ta nơi nơi thương-cục đều khởi-hành như Bắc-kỳ, Nam-kỳ, dẫu chưa được phồn-thịnh, nhưng cũng đã thấy có cơ phát-đạt mới phải. Cớ sao một xứ Trung-kỳ 13 tỉnh mà rút lại chỉ có độ chừng một vài hiệu buôn khả-quan của người bản xứ thôi. Cái cớ đó là tại làm sao, khiến cho người ta cũng khó lòng hiểu được. Ôi ! Thổ địa xứ Trung-kỳ cũng không phải là không phì nhiêu, nhơn vật xứ Trung-kỳ cũng không phải là không biết sự kinh thương là một sự rất hệ trọng cho dường sanh hoạt của một xứ, mà sao không ai mở-mang, không ai chấn-hưng đến nghề buôn ; thật cũng là một cái khuyết-điểm khá thẹn vậy.

Đất ruộng có hạn, nhơn-khẩu ngày tăng, đường kinh-tế vì không mở rộng thì thật nguy thay cho nội-dung xứ ta.

Con người ta, trừ ra bọn hạ-ngu không nói làm gì, chớ đến như bậc trung-lưu trở lên, óc ai cũng có đôi chút trí-thức, phàm thấy việc chi người làm được mà mình làm không được, hoặc làm mà không bằng người, thì như ai đem mình ra đánh nơi làng, chợ, thế mà sao một việc kinh-thương ta chịu thua người đến như vậy. Trong thương-trường ngày nay người ta đua đầy dành cướp nhau, mà ta cứ hình như không biết không thấy gì tới, mờ mờ nhơn-ảnh như người đi đêm, rõ nghe mà nóng lòng sốt ruột.

Tôi xét ra có hai cớ khiến cho người xứ mình liệt nhược về nghề buôn : một là tinh nghi-kỵ, hai là tinh nhút nhát của người mình.

Tôi thường nghe mấy ông phú-hào nói chuyện với nhau rằng : « Thế vận mỗi ngày mỗi xuống, lòng người không phải như xưa, vì thế, nên động ra làm gì, thì sợ người này có tư-lợi, người kia có bụng tham tài, buôn cũng muốn, nhưng chỉ bởi cái lòng nghi-kỵ nó dàng buộc lại thôi, không dám ra tay mở mặt với đời. »

Ôi, đời cổ kẻ chánh, người tà, kẻ phải, người chăng, há để ai ai cũng toàn rất một hạng người sao, Vả mình có lòng nghi kỵ người ta, thì người ta sao khỏi không nghi kỵ mình, làm thì chưa là «, mà đã sợ trước sợ sau, người như thế, tôi chẳng biết đứng về hạng nào ?

Sao không biết rộng suy kỷ nghĩ, phàm người ở đời, vì mình nia cũng bình chánh trực, thì ai mà chực dạ gian tà dảo điện, huống chi lúc khởi đầu trù liệu dựng một công-ty gì, thì người trong công-ty, mình cũng đã lựa rồi, đâu có phần sự đó, cùng nhau đồng-tâm hiệp lực, lo việc lợi chung. gian hoặc ở trong có lẫn lộn một hai người xảo quyệt, nhưng ta mực thước rành, chèo lái vững thì cũng không đủ lo ngại gì ; một ngày kia hả lại không bành trướng phát-đạt được sao ? Lòng nghi-kỵ nhứt định bỏ đi thì sự tin cậy mới phát hiện ra được mà làm việc gì mới làm nổi.

Cái tinh nghi-kỵ thật cũng khá ố, mà càng khả ố nữa là cái tinh không quả quyết. Cái tinh ấy nó làm trở ngại cho dư vạn tấn hộ sinh hoạt, nói không xiết được. Giả sử như nay định cùng nhau lập một cuộc buôn, thì ông nay sợ lỗ, ông kia sợ phiền, sợ khó, ông nọ sợ những việc xảy ra ở đâu đâu. Ôi, thế thì còn làm trò gì được.

Và chăng việc buôn hễ đã suy-tính là nên làm thì cứ làm đã ra làm thì làm cho bằng được, dẫu cho có gặp việc gì ngang-trở, cũng không nên ngã chí, vì cũng như đi đường gặp quãng bình thản thì sung-sướng, nhưng vì có gặp quãng chông gai thì cũng quyết đẹp đường, phá ngõ mà đi, chứ không lẽ trở về được, có vấp ngã, thì phải đứng phắt dậy, không lẽ nằm ỳ không đi. Như thế mới được chữ.

Ta lại phải biết trong sự buôn bao nhiêu cũng vừa cả, tư bản đầu ít sau nhiều, cơ sở đầu nhỏ sau to, như một cái suối kia, khi đầu mới chảy ra vẫn là cái khe, lần lần thành sông con, sông cái, rồi sau mới ra biển rộng mênh mông.

Hỡi đồng bào ta ơi ! mau mau tỉnh lại, đừng giữ tính nhút-nhát, phải vứt xa cái lòng nghi kỵ nhau đi, rủ nhau, hiệp cổ, hùn phần, chung sức lại mở đường thương-mại. Trong xứ sự kinh-tế có khuếch-trương, thì sự truân khổ tất nhiên không dám xâm phạm ; sự gian-khổ không dám đến xâm phạm, thì dân ta mới bước lên con đường hạnh lạc. Không gì mau thạnh lợi bằng buôn cũng không gì qui báu hộ-trọng bằng buôn.

Thử coi như người Hoa-kiều qua ở nước ta, cũng ta ai hơn ai kém. Ôi ! nói đến đó, khiến cho lòng kỷ-giả như nung, như đốt, như cắt, như xẻn, xót-xa thay ! hỡ-thẹn thay ! ta trồng cây cho người ăn trái, ta cấy gieo cho người gặt thâu. Ôi ! giang-sơn như gấm vẽ, mấy triệu ức con người ta, mà đành để thương-quyền cho người Khách cầm quyền, đất, đất ta, nước, nước ta, mà về thương-giới ta hễ người Khách nghiễm-nhiên làm ông chủ vậy.

Ai là người có nhiệt-thành, có tâm-huyết, thấy quang cảnh ấy, há chẳng nên đứng ra cổ-động mà đoạt lấy thương-quyền, mở lấy đường sinh-hoạt cho xứ ta sao ? Ai là người có lương tâm, biết ái-chủng, mau ra tư-bổn hiệp cổ phần, chung sức dựng nên thương-quán thương-cục, đặng cứu lấy sự thiệt-thòi trong xứ ta sao. Tiến-trình kinh-tế xứ ta, vận mạnh thương-trường xứ ta, đều ở trong tay các ngài là bậc trung-lưu thượng-lưu phú-hào tư-bản cả. Cái chức-trách ở các ngài, các ngài phải lo sao, làm sao, cho trong xứ sở phần thạnh mở mang, chia được một phần chiếu trong thương-trường, với thế-giới thì ngõi đứng mới không thẹn. Ấy là cái hạnh-phước rất lớn cho dân ta.

Một người đọc báo.

Cuộc thi thơ

Của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ

MCCCLXII

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Miếu mạo đường đường thư đoái [trông.
Nguồn đạo mạch tuôn dòng Nhị-thủy,
Hương văn khói tỏa ngọn Nùng-phong
Xây nền khoa-giáp chen bia đá,
Dựng mối đi-luân vi tượng đồng.
Trải cuộc tang-thương đà mấy độ ?
Mà hương càng ngát lửa càng nồng.

MCCCLXIII

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Gây dựng từ triều Lý-thánh-tông.
Bia miếu rêu phong nhuần nước Nhị,
Hương đăng khói tỏa lẫn mây Nùng.
Văn-chương đềm hóa cùng Âu đoái,
Luân lý tương truyền khắp Á-đông.
Gặp buổi phong-trào thay đổi học,
Mặc ai Trần, Hán vẫn tôn sùng.

Đào-thị-Nga
Làng Xuân-lũng, Phú-thọ

MCCCLXIV

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Thử dạo Hồ-Tây bát-ngát trông.
Bao trải Lý Trần nền đạo-đức,
Giữa vòng Nùng Nhị vững non sông.
Lễ-thi theo lối dòng Trâu-Lỗ,
Văn-hiến riêng bia cõi Lạc-Hồng.
Gió Mỹ mưa Âu ngày mở rộng,
La-thành văn-khí lại thêm nồng.

MCCCLXV

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Lên cõi La-thành thử ngẫm trông.
Một lớp cung-tường hồn cổ-quốc,
Khắp vòng Nùng Nhị vẻ nho-phong.
Giò mưa khóa rắp bia triều Lý,
Hương lửa càng cao tiếng họ Hồng.
Cuộc mở năm châu thêm học rộng.
Đạo nhà nguyên-khí biết bao cùng.

MCCCLXVI

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Thái cũng không từng bỉ cũng không.
Cõi giống Nhị Nùng nền đạo vững,
Bia ghi bất diệp khí hương xông.
Giò mưa mấy lớp tro thành quách,
Lễ-nghĩa còn in vững núi sông.
Tân-học ngẫm xem đây chốn tổ,
Lên thành La cũ ngoảnh mà trông.

MCCCLXVII

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Nước biếc non xanh cảnh la làng.
Bát Lý mở-mang nền quốc-học,
Nhị Nùng lừng-lẫy tiếng văn-phong.
Xuân-thu bao trải phen mưa gió,
Lễ-nhạc còn vang khắp núi sông.
Học rộng tân-thư theo nghĩa địch,
Ngâm thơ ướm hỏi biết mùi không ?

Nguyễn-văn-Sỹ
Thư-ký làng Vĩnh-kiều, Bắc-ninh

MCCCLXVIII

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Không-miếu nguy-nga trải mấy dòng,
Mặt vách cao-kiền in nước Nhị,
Đầu tường phù-mỹ gối non Nùng
Bia xây khoa-bảng tuy mòn đá,
Cột dựng đi-luân vẫn vững đồng.
Hương khói tế-đình nào nóng lạnh,
Rạo qua như gợi tấm lòng chung.

Vũ-quang-Trúc
Chợ-xuôi, Tiên-lữ, Hưng-yên.

MCCCLXIX

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Văn-miếu nguy-nhiên vững cột đồng.
Vui nhất kinh-kỳ ngoài xứ Bắc,
Đẹp thay cửa Khổng khéo trời Đông.
Bia Nghề lồ-chồ rêu xanh biếc,
Sông Nhị quanh co nước đỏ hồng.
Từ Lý đến nay tu-bổ mãi,
Trải bao gió mát với trăng trong.

Vũ-ngọc-Phấn
Chợ-xuôi, Tiên-lữ, Hưng-yên.

MCCCLXX

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Văn-miếu qua đây đứng lại trông.
Đất rậy phồn-hoa chung tú-khí,
Tường xây phú-mỹ trấn nho-phong.
Kia bia Tiến-sĩ rêu xanh phủ,
Nào gác Khuê-văn bóng đỏ lồng.
Nùng Nhị cao sâu quanh-quất đó,
Khói hương nồng nàn với non sông.

Vũ-xuân-Sĩ
Chợ-xuôi, Tiên-lữ, Hưng-yên.

MCCCLXXI

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Miếu thành riêng trông ngất mấy tầng.
Nùng Nhị bóng qua ngày tháng trải,
Cung tường thơm nức khói hương [xông.
Bia Nghề ngẫn phủ rêu con bóng,
Nhà Giám son tô đầu vẫn hồng.
Danh-giáo bấy lâu nền nếp vững,
Ngại gì thay-đổi lúc cùng thông.

Phan-đỗ-Lượng
Chợ-xuôi, Tiên-lữ, Hưng-yên.

VIỆC NAM CHÁNH-PHỦ TRUNG-HOA ĐỐI VỚI LIỆT-CƯỜNG

Ở trong các phố tại tỉnh-thành Quảng-đông có giấy yết-thị khuyên nhủ nhân dân nên để chế hàng-hóa của Hoa-kỳ và nước Anh Vì việc sở quan-thuế mới lại thêm rắc-rối. Lại có giấy yết-thị khuyên dân nên đồng-tâm hiệp-lực để yêu-cầu liệt-cường rằng số tiền quan thuế đem hoàn trái-khoản còn lại bao nhiêu thì giao trả lại Nam-chính-phủ.

VIỆC HANOI

Giá bạc.—Kể từ ngày 26 Décembre 1923, giá bạc ở kho Nhà-nước định là 9 f. 90.

Tại Thuộc-địa thượng hội-đồng. Đến ngày 2 mara 1924 thì ba xứ Cao-mên, Trung-kỳ và Bắc-kỳ sẽ tuyển-cử đại-biểu tại Thuộc-địa thượng hội-đồng.

Ngày lễ Thiên-chúa giáng sinh. Đêm 24 các nhà thờ Hanoi làm lễ Noël (Thiên chúa giáng sinh) rất trọng thể. Người Tây người Nam đi xem lễ đông lắm, nhất là ở nhà thờ chính rộng thế mà người chen chân không được.

Ngày tiếp khách của Monguillot phu-nhân. Đến ngày thứ hai trong tuần lễ thứ hai tháng giêng tây năm 1924 thì Monguillot phu-nhân sẽ tiếp khách.

Thuế điền-thổ tại Trung-kỳ. — Đạo chỉ-dụ của Hoàng-thượng ngày 27 novembre 1923 định từ năm 1924 trở đi, thuế điền-thổ ở Trung-kỳ tăng lên 30 phần trăm (30%) thì nay đã có nghị-định quan Toàn-quyền chuẩn y và thi-hành.

Phòng Thương-mại và Canh-nông xứ Cao-mên. — Ngày 23 décembre 1923 tại Cao-mên đã bầu-cử xong các hội-viên phòng Thương-mại và Canh-nông, không ai phải bầu lại. Các ông được bầu là :

Hội-viên Pháp : MM. Balutrig, Imbert, Bouillod, Chauvin, Coulange, Brousse, Vandelet, Soyez.

Hội-viên Trung-hoa : M. Tam-Soun-Hoa.

Hội-viên An-nam : M. Thương.

Đường Phù-lỗ đi Phúc-yên. — Đường Phù-lỗ đi Phúc-yên nay đang sửa lại ở kilomètre 43 + 292 và ở quãng 45 + 500 đến 46 cũng đương đắp cao thêm, cho nên kể từ hôm nay 26 décembre trở đi, từ km 43 + 220 đến km 46 đường ấy cấm đi lại.

Ở phía Phù-lỗ mà đi Vĩnh-yên thì có thể đi qua Phúc-yên đến chỗ kilomètre 43 + 220 thì rẽ sang đường bên cạnh, và ở phía Vĩnh-yên đi Phù-lỗ thì cũng có thể qua đường bên cạnh ấy, đến chỗ km 46 thì rẽ sang. Ở hai đầu đã có biển để để báo cho hành-khách biết.

Hỉ tín. Bản-quán được tin mừng rằng đến ngày 29 này, M.Ngô-quốc-Cơn, tham-tá phủ toàn-quyền là lệnh-lang ông Ngô-quốc-Lâm sẽ kết hôn với cô Lê-thị-Nghiêm là lệnh-ái quan *docteur* Lê-văn-Chỉnh.

Bản-quán có lời mừng tân-lang và tân giai-nhân.

Đường ô-tô Lao-kay đi Chapa. Ngày 20 décembre vừa rồi tại phủ Thống-sứ có cho trưng việc lải hành khách và đồ hành lý bằng ô-tô từ Lao-kay đến Chapa và Chapa về Lao-kay trong khoảng đầu tháng sáu đến cuối tháng chín tây trong ba năm 1924, 1925 và 1926, M. Mỹ-Xuyên được thầu, tiền trợ-cấp Nhà-nước cho mỗi năm là 3.500 đồng.

Khánh-thành chùa mới. — Ngày hôm qua, ở làng Bạch-mai có làm lễ khánh-thành chùa mới. Nghe đâu chùa này khởi công từ năm ngoái, mà hoàn-thành cũng nhờ được mấy ông chức-dịch và các sư-tăng trong làng khéo biết tu-tạo lại và có đặt điều-lệ cải-lương phong-tục. Bởi vậy ngày hôm qua, dân đình trong làng thỉnh linh nước nước, tô tượng đúc chuông và có rước sư-tử. Khách thập phương xa gần đến lễ rất đông và các nam-thanh nữ-tú đến xem cũng lắm. Nghe đâu dân làng còn lưng kinh niệm phật và tô-tượng cứu-long mãi đến 20, 21 ta mới giỗ đấm.

Tấn lai cảo

ĐỒ ĐỒNG CHƠI TẾT, ĐỒ ĐỒNG TẶNG TẾT

Hiệu « FONDERIE TONKINOISE » Hoàng-xuân-Lan, ở Phố hàng Quạt, số nhà 39, tại Hanoi, chế tạo được thứ đồ đồng chơi tết, tặng tết rất nhã ! rất đẹp ! !

Bản-hiệu lại mua cả các thứ quốc-trái vô danh, trả giá rất cao.

Cuộc đua ngựa. — Đến ngày mồng 1 tháng giêng ở Hanoi lại có cuộc đua ngựa. Chương-trình như sau này :

Giải Nhà-quê chạy 200 m.

Giải Saint-Cloud chạy 1600 m.

Tên chuồng ngựa	Tên ngựa
—	—
Roché	Béguin
Cerise	Victorieux
Blanche	Chatouille
—	Lạng-sơn
Bleue	Papillon
Tạ-duy-Tư	Thất-khê

Giải Maisons Laffite chạy 1400 m.

France	Chocolat
Y. . .	Diavolo
Métropole	Radium
Tạ-duy-Tư	Dada
Blanche	Durandal
—	Corsaire

Giải France chạy 1400 m.

Casabianca	Victoire
Ng-huy-Hợi	Mascotte
Métropole	Surprise
L. R.	Diva

Giải Longchamp chạy 1300 m.

Ng-văn-Nhân	Fend l'air
Cerise	Bạc-hà
Nghĩa-lợi	Kim-lân
Ng-huy-Hợi	Sans-souci
Blanche	Défi
—	Dictateur

Giải Saint-Ouen nhảy chồi 1800 m.

D. k Long	Picador
Roché	Béguin
Blanche	Condottière
Ng-huy-Hợi	Rigadin
Tạ-duy-Tư	Thất-khê

Dịch trâu bò. — Hạt phủ Mỹ-đức tỉnh Hà-đông nay có dịch trâu bò.

(*Xem trang thứ ba, cột thứ hai*).

Bán các thứ đồ dùng và một cái Xe ngựa kiểu Pogghei có đóng sẵn cả ngựa.

Hỏi tại : Mouchel P. O. 31, Rue Maréchal Joffre.

9730

Số 39

ĐÁ-BIẾT-TUỔI-VÀNG

(Trinh-thám tiểu-thuyết)

PHẠM-BÙI-CẨM dịch-thuật

Cuốn tiểu-thuyết này cho là ái-tình tiểu-thuyết cũng được, mà cho là trinh-thám tiểu-thuyết cũng được. Vậy xin dịch ra để công-hiến các bạn độc-giả một cuộc tiêu-nhàn khiển-hứng trong khi tửu-hậu trà-dư !

. . . Tuy nhiên, song xem ý Ngõa-luân-đình, thì lại chú-ý vào nàng Phồn-ha-thắc, chứ không ra chiều đắm thắm với hai người con gái này. Mà nàng Phồn-ha-thắc thì lại cứ trông, lăng đi chỗ khác. Rồi đó cơm xong ai nấy đều ra. Tôi cũng đứng dậy đi ra, trước hết hãy về phòng, lấy cái áo tơi mặc, đốt điếu xì-gà hút, rồi lững thững đi ra đằng mũi tàu, tìm được chiếc ghế mây, định bụng ngồi đó một chút. Ngồi chưa được nửa giờ, thì đã thấy có tiếng người đi đến. Một người đầy tớ, tay cầm cái đệm, đánh đệm soi số ghế. Lửa sáng tôi trông, chẳng hóa ra nàng Phồn-ha-thắc. Nàng cũng trông thấy tôi, liền reo lên rằng :

Ông Khắc-lôi-lệ đấy ư ! ông cũng thích ra chỗ thoáng hơi nay ư ! Trong phòng hòa nhạc, người đông quá, nhiều lắm tôi không thể chịu được.

Tôi nói :

— Trong phòng hút thuốc lại còn tệ bằng mấy !

Nói đoạn, tôi bèn đứng dậy mà rằng :

— Tôi xin tìm ghế để quí-nương giải-lọa, cô được chăng ?

Nàng đáp :

— Đa tạ tấm lòng ưu ái của ngài. Xin để đã có người nhà nó tìm cũng được. Tôi xin giới thiệu : đây là bà kế-mẫu tôi (1), đây là Mật-tư Phồn-lâm-bá. Đây là Xa-lạp Phồn-lâm-bá, đây là Ngõa-luân-đình.

Lại nói với những người ấy rằng :

Đây là ông bạn của tôi, phương danh là Khắc-lôi-lệ.

Tôi bèn cúi đầu thi lễ. Ngõa-luân-đình thì ra bộ kiêu kỳ, còn mấy mẹ con người kia thì rất là lễ phép.

Phồn-lâm-bá phu-nhân nói :

— Khi tôi ở Luân-đôn, tôi đã từng được tiếp lệnh-huynh, lệnh-huynh lại mới tôi vào phòng khách trong hạ-nghị-viện uống nước.

Tôi nói :

— Vâng, tiện-huynh vẫn hay mời khách đến đấy, hoặc giả cũng là cái sở thích đó thôi.

(1) tức là Mật-tích-tư Phồn-lâm-bá.

Phồn-lâm-bá nói :

— Lệnh-huynh là người rất có lễ độ, tiếp khách thật là trân trọng lắm. Lại giới thiệu tôi với các quan đại-thần ở Anh-triều, không biết mấy mươi ông mà kể. Thế ông với Uy-tư-lâm-hầu công tước, có bà con gì không ?

Tôi nói :

— Cũng là chỗ bà con xa dấy thôi.

Phồn-lâm-bá nói :

— Lần này tức-hạ mới đến Mỹ-châu là một tư ?

Tôi đáp :

— Tôi có đến Khâm-nã một lần, duy có bên Hoa-kỳ thì tôi chưa từng có bước chân tới.

Phồn lâm-bá mỉm cười, tự hồ như rất chú ý vào lời tôi nói.

— Người nước tôi thường nói rằng : các bậc thiếu niên bên qui-quốc mà sang đến nước chúng tôi, chẳng qua chỉ có hai việc mà thôi. Một là đi săn, hai là lấy vợ, ngoại giả không còn việc chi khác.

Tôi nói :

— Phu-nhân dạy thế thì chúng tôi cũng không dám cãi lời. Song việc thứ nhất thì chúng tôi xin chịu là có thế, còn như việc thứ nhì.....

Nói chưa rứt lời, thì Phồn-lâm-bá phu-nhân bèn bỏi tiếp rằng :

— Việc thứ hai thì sao ?

Tôi nói :

— Bỉ-nhân hòa vợ đã lâu, cũng đành ở vậy đấy thôi. Thế nhưng cái hạnh phúc của con người ta, hoặc giả trong lúc vô-tâm mà được, thì cái đó cũng chưa biết chừng !

Vừa nói vừa đưa mắt nhìn nàng Phồn-hạ-thắc, phu-nhân cũng nhìn theo tôi rồi tủm tỉm cười, chứ không ra chiều trái ý.

Phu-nhân nói :

Người qui-quốc đãi vợ như khách, thì tôi đã toan đem hai đứa tiện nữ sang kén rể ở Luân-đôn, song người qui-quốc mà đi làm rể thì thường hay để cho người ta không được thỏa lòng.

Tôi nói :

— Dám thưa phu-nhân, cái gì là cái không được thỏa lòng, xin phu-nhân dạy cho chúng tôi biết. Hoặc giả chúng tôi có đôi lỗi được, khỏi để tiếng với đời chăng !

Phu-nhân nói :

— Người nước Anh nhân quả. Đã nhân thì lại hay sinh chuyện, ước ao những ông sao trên trời.

Phồn-hạ-thắc nói :

Khắc-lôi-lệ tiên-sinh đây không phải là người nhân đâu. Ngày nay chính đương là lúc bối rối vậy.

Phu-nhân nói :

— Bối rối ư ! Thế sao về người lại lạ thế ?

Phồn-hạ-thắc nói :

— Ông ấy vẫn đánh quần đi sân luôn, có khi đánh quần đến ba ngày, tôi đã từng được chứng kiến cái nghề tài của ông ấy. Thật là người dũng lực tuyệt luân vậy.

Phu-nhân cả cười. bấy giờ đứa thị-nữ đã trải đệm xong, phu-nhân bèn ngồi xuống ghế rồi nói :

— Các ngươi hãy còn ít tuổi thì nên đi dong mà chơi, để cho ta ngồi nghỉ một chút.

Rồi lại bảo đứa thị-nữ rằng :

Mày đem hộp thuốc lá và cái đèn điện lại đây, để tao xem sách một lát.

Được lời như cởi tấm lòng, tôi bèn càng với nàng Phồn-hạ-thắc cùng đi, dường như hai người đã có bẹn trước với nhau vậy. Ngõa-luân-đình thì cũng với hai người con gái, đi theo sau chúng tôi, Ngõa-luân-đình vốn muốn đắt nàng Phồn-hạ-thắc đi, song nàng lại không đi với hắn mà đi với tôi. Tôi đưa nàng đến một chỗ thanh vắng ở đằng lái, rồi nói với nàng rằng :

— Phu-nhân thật là người rất có nhã độ.

Nàng nói :

— Lúc thế này lúc thế nọ chẳng biết đâu là chừng !

Bấy giờ ở chỗ tôi đứng, không có một người nào qua lại cả. Nàng bỗng quay đầu nhìn lại, thấy Ngõa-luân-đình cùng hai người con gái, cứ lẽo đẽo theo sau chúng tôi. Nàng khẽ nói với tôi rằng :

— Ta xuống dưới khoang đi ! Tôi còn muốn nói với ông một câu chuyện ở đây có người nói không tiện.

Tôi nói :

— Phải lắm ! Tôi cũng có câu chuyện muốn bày tỏ với nàng.

Rồi đó, hai chúng tôi lần xuống dưới khoang, vì trời mưa cho nên trong khoang vắng ngắt, không có ai cả chỉ có mình tôi với nàng mà thôi.

Nàng nói :

— Ông Khắc-lôi-lệ ơi ! Ngày nay ông thấy tôi thì trong ý ông nghĩ thế nào ?

Bấy giờ hai mắt nàng nhìn tôi, lấp lánh như sao, trông rất có vẻ kiều diễm, từ khi gặp nàng ở Luân-đôn, chưa khi nào thấy nàng có được cặp mắt xinh đẹp như thế. Hai mà hãy hãy đỏ, rõ ra màu trong ngọc trắng ngà. Bao nhiêu những vẻ lành lùng nghiêm nghị trước kia, tôi nay cũng đều gột rửa đi sạch cả, chỉ còn thiên nhiên sắc đức một lòa, trông lại càng mặn mà đáng yêu lắm.

(Còn nữa)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

ĐỒNG-HỒ
ĐEO TAY
BỌC VÀNG
Máy mỏ-neo,
15 chân-kính
Một sở kim có chất dạ-quang
BẢO-HÀNH 20 NĂM
Giá..... 11 $ 50
BÁN TẠI HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Ber... — HANOI
2089

SẢN-NHIÊN-ĐÀI

Tối thứ tư 26 décembre 1923
LƯU-BÌNH DƯƠNG-LỄ
(Hát thuộc lòng theo vở)

Tối thứ năm 27 décembre 1923
CƯỜNG THỌ HỮU
LƯƠNG-TÂM

CỌ NHÀ BÁN

Phố Hai Tượng, tức là phố hàng Giấy, số 2, (đằng sau nhà cô Bé tỷ, phố hàng Bạc)
Ai muốn mua, thì hỏi ở đấy.
3736

BÁN 320 THƯỚC ĐẤT, GIỮA THÀNH PHỐ HÀ-NỘI

Một khu đất 320 thước vuông tây, voie nº 85, bên Chợ hàng Gà cũ, (ngang cổng nhà đạo Tin-lành), bề ngang 10 thước, bề sâu 32 thước, có thể chia làm hai chủ (mỗi chủ 2 gian, 1 lối đi giữa) giá bán nhất định là 11 đồng 5 hào 1 thước. Ai mua, hỏi tại số nhà 70, Hàng Điếu (rue des Pipes).

AGENCE D'AFFAIRES

Bận nhiều việc các tỉnh, nay quan trên lại cho làm việc khác nữa, hóa không có thể trông coi nhiều nơi cho xiết được. Vậy nay tôi muốn nhượng lại bớt một số «làm đơn từ, lo liệu các việc cho dân sự và các việc buôn bán nữa » tại tỉnh Hà-nam, phố Châu cầu. Ai muốn làm, xin mời lại tại sở đó để thương-lượng, sẽ nhượng lại các đồ dùng về việc đó. Ai mua lại nhà ấy cũng bán.

Chủ-sự : NGÔ-NHẬT-THĂNG
3738

Đã gần hết lịch sang năm rồi. — Xin nhắc lại để các ngài biết cho rằng lịch của bản-quán xem được cả ngày tốt, ngày xấu bản đã gần hết rồi. Vậy ngài nào cần phải mua để biếu hoặc để xem, xin mau mau lại mua ngay đi kẻo hết mất.

Ngài nào ở xa, muốn viết thư về, xin cứ gửi cho ông Quản-lý nhà in bản-quán như sau này :

M. Bùi-xuân-Trạng
61 63 Rue du Coton, Hanoi

Ngạch thư-ký phủ Toàn-quyền. — M. Hoàng-hữu-Trí, thư-ký hạng sáu ngạch tòa Sứ Trung-kỳ bổ ra ngoại ngạch theo như nghị-định ngày 13 décembre 1920 thì nay lại thuộc về ngạch ấy.

Nghị-định ngày 16 juillet 1914 đổi M. Lưu-đình-Bảo, thư-ký ngạch phủ Toàn-quyền vào nhà thương Annam ở Hanoi thì nay bãi đi.

M. Bảo nay bổ ra ngoại ngạch và tùy thuộc quan Thống-sứ Bắc-kỳ bổ dụng

Lời cảm ơn. — Chúng tôi xin có lời cảm ơn các cụ, các ông, các bà có lòng thương đã gửi đồ phúng, đưa giấy chia buồn và đưa đám trưởng-tử, phụ-quân và huynh đệ chúng tôi là :

M. HỒ-VĂN-THÁI

Thông phán tòa nhì phủ Thống-sứ, tạ thế ngày 22 décembre vừa rồi.

Trong khi tang-gia bối rối có điều gì sơ suất, xin các cụ, các ông, các bà miễn cho.

Đồng gia-quyến bái tạ.

Trường Nhân-bác Kể từ ngày 7 janvier 1924, trường Nhân-bác định mở một lớp học tối từ 7 giờ đến 9 giờ. Dạy học-trò đi thi bằng Sơ-học mà chỉ chuyên về Pháp-văn và toán-pháp mà thôi.

Ai muốn học thì gửi đơn trước đến trường ở Route de Huế số 89.

Việc đấu giá. — Chiều thứ hai, hồi 4 giờ tại sở Lục-lộ Hanoi đã đấu giá thầu việc đắp đất, xây cầu cống và giải đá trong quãng kilomètre 225,5 đến km 234,200 ở đường Tuyên-quang đi Vĩnh-tuy.

Việc làm đáng 70 792 $ 75.

M. Fournier bỏ tăng 5 °/. được thầu.

BẢN HẠ GIÁ

Giá bán lẻ tại Hà-nội

Thuốc STIC « PARFAITES » mỗi gói. 0p.08
Thuốc STIC « HAVANE » mỗi gói. 0. 10
Thuốc STIC « ANGLAISES » (Thanh-hương) bọc vào hộp thiếc kín, mỗi hộp hai mươi điếu, ... 0. 20
3697

Việt-Nam Thanh niên-hội. — Chủ-nhật vừa rồi, hồi 7 giờ rưỡi tối, Hội V. N. T. N. đã hội-họp đàm-đạo. Thiếu niên đến dự cuộc kể có bốn mươi người, ai cũng lấy làm vui-thích mà nhiều người lại đàm-luận một cách rất là nào-nhiệt. Đầu bài đàm-đạo là « mục-đích đời người » Ông Ngô-gia-Lễ, phó hội-trưởng V. N. T. N. đã khai giảng một cách rõ ràng đích đáng. Trước hết, ông bảy tỏ những cái ý tưởng về đời người theo như học-thuyết của phái « Vật-chất » và phái « Hư-linh », rồi nói đến những ý-tưởng do sự quan-sát các việc hành động của người ta trong lúc giao-tế, và các cách sử-sự của người ta so với những cách hành-động của các loài-vật nữa. Sau ông Lễ kết-luận rằng mục-đích đời người là phải yên đông-loại và phải đem thực-hành cái tinh yêu ấy vào trong gia-đình và xã-hội. Tinh-thần đạo-đức của người ta càng cao bao nhiêu thì cái tình đồng loại càng rộng bấy nhiêu, tinh ấy là tinh đối với quốc-gia đối với nhân-loại.

Ông M. N. P. nói rằng cứ theo ý ông ấy thì cái mục-đích người là phải lao-động, nhưng không phải lao-động về đường kiếm lợi-lộc nhỡn tiền đâu phải lao-động kỳ-cùng cho mỗi ngày một tiến-bộ mãi lên.

Lúc ấy những người dự-thính cũng nhau luận-bàn hăng-hái. Sau ông H. T. H. tóm tắt lại rằng : những nhời nói trên là đồng-ý cả, bởi vì muốn thực-hành cái tinh thương-ái thì tất phải lao-động cho tiến-hóa mãi lên, mà sự lao-động cho tiến-hóa lên ấy chính là mục-đích đời người đó.

Lời kết-luận ấy, ông Monet lấy làm đích-đáng và lại giải-nghĩa thêm rằng : Người ta sinh ra ở đời là cốt để lao-động cho tiến-hóa về đường tinh-thần đạo-đức. Từ khi ra đời đến lúc thác đi, mà có tiến-bộ thì ấy là mình đạt tới mục-đích ở đời ; mà muốn tiến-bộ thì quyết nhiên là suốt đời phải đánh đổ cái tinh ích-kỷ đi, cho mình có lòng đoàn-thể, có bụng khoan-dung và hiểu-biết lẫn nhau để thực-hành cái nghĩa bi-sinh cho người mới được. Nay xem những nhời giáo-huấn đã giảng-giải quần-tập của các đức Không-Tử, Lão-Tử, Thích-Ca và Ky-Tử thì ta lại thấy rằng những cách giáo-huấn ấy thật là chỉ có một cốt-chủ về đạo-đức luân-lý ấy, mà những đạo-đức luân-lý ấy chẳng những người ta phải học-biết, mà lại phải tiến-lý thực-hành mới được.

H. V. N. T. N. lai cảo.

FAMILY-CINÉMA

29 và 31 Phố hàng Buồm Hanoi

Bắt đầu thứ bảy 29 Décembre 1923

RẠP CHỚP BÓNG FAMILY-CINÉMA
Ở Phố hàng Buồm, Hanoi, chiếu phim ảnh Tiểu-thuyết 12 hồi

LE GANT ROUGE

Mỗi tuần lễ chiếu bốn hồi
Chương-trình từ thứ bảy đến thứ ba chiếu hai hồi
Chương-trình từ thứ tư đến thứ sáu chiếu hai hồi

Cái nạn hằng ngày. — Chiều 22 hồi 3 giờ, tên Lê-đình-Tế là cu-li xe gạo ở Thái-hà-ấp có đến trình Cảm rằng khi hãn cùng với 5 tên cu-li nữa đang kéo hai cái xe gạo thì có một cái ô tô đo một người chauffeur Annam vận máy và trong có một bà dầm ngồi, dụng phải một cái xe gạo, phải bốn người phu bị thương.

Tin vật. — Mme Ngô-thị-Tư ở phố Đồ-hữu Vị số 31 trình sở Cảm rằng kẻ trộm lấy mất mấy cái áo quần giá đáng 87 $ 00.

— Một người phu-xe tên là Đào-văn-An nhà ở hàng Than số 27 có đem nộp sở Cảm một cái xe đạp của một người Tây giao đem về phố hàng Đò mà hắn quên mất số.

— Quan tư Péri-en ánh sở Vô tuyến điện trình hồi 25 đánh mất ở nhà hát Tây một cái hạt trai giả nhiều tiền.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Mộ phu đi Tân-thế-giới. — Chuyến tàu *Saint-François-Xavier* ở Haiphong chạy chiều 23 vừa rồi lại chở 505 cu-li sang Nouméa và Nouvelles Hébrides để làm cho một công ti khoáng-chất ở bên ấy.

Ngoại-châu thành bãi đi. — Thành phố Haiphong nay mở ra ngoại-châu thành một phần, còn một phần thì sáp nhập với tỉnh Kiến-an, vậy chức đại-lý nay tổng bãi đi. Bởi vậy quan cai-trị đe Sourdeval nay mai sẽ thuyên lên Hanoi.

Chó dại. — Chuyến xe lửa 1 giờ 40 vừa rồi, một người đội-xếp Annam đã đưa một đứa con gái bị chó dại cắn lên nhà thương Hanoi chữa thuốc.

Cà xuất cảng. Ở đây có mấy người Hoa-kiều xuất-cảng cà vịt rất nhiều. mỗi tháng tới bốn năm vạn con đi Hương-cảng. Họ đem ra ngoài một số gà vịt nhiều là thế mà chỉ phải trả thuế Thương-chính chừng độ vài chục đồng thôi. Song người mua ăn ở đây cũng vì họ xuất-cảng nhiều quá nên phải chịu thiệt lấy sự đắt-đỏ có tới năm trăm bạc một tháng.

Ngã xuống sông. Đứa bé ngũ xuống sông, đăng báo ngày thứ bảy trước, nhờ được quan *docteur* tàu *Orénoque* chữa chạy mãi mới khỏi chết.

PHỦ-LÝ

Có đờ thuyền-chuyền. — Có đờ Khê mới có nghị-định đổi đi Hà-đông, chuyền xe-lửa sáng hôm thứ hai có đã đăng trình tực chức, Bà con quen biết trong hàng tỉnh đi tiễn đông lắm, cứ như lời người ta nói thì có Khê tỏ ra một người rất yêu mến cái nghề mình, mà có lương-tâm đối với chức-vụ, cho nên nay có đổi đi nhiều người cũng mến tiếc có. B. lai cảo

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ 7 giờ đến 9 giờ sáng.

VIỆC KINH-ĐÔ

Sự chỉnh-đốn việc cai-trị ở các miền Man-dân ở Thượng-du Trung-kỳ (tiếp theo). — *Về sự khai thác.* — Ta lại phải chăm nom về việc khai thác cho lắm. Những miền có đất khai thác thì phải chia ra từng khu riêng cho người đến canh tác thì dân bản xứ mới khỏi rẫy rà sinh sự lôi thôi. Còn như ở gần tỉnh Kontum thì đã có người Annam đến ở mà khai khẩn đã lâu lắm rồi thì có thành hiệu rồi, thì ta phải làm cho sự thành-hiệu ấy có ích hơn nữa và cũng phải phân-biệt vùng ấy riêng ra cho bọ. Vậy những người Annam lên khẩu đất ở đó thì phải tuân theo luật lệ riêng của dân Annam là đất khẩn đã thành thì phải đăng-bộ điền thổ, và phải chịu thuế dinh điền, biết lập ra xã ấp riêng v. v.

Vậy thì sự khai khẩn đã nói trên kia sẽ chia ra làm hai cách. Một là người Pháp khẩn mà dùng người Mọi làm công; hai là người Pháp hoặc người Annam tự làm lấy, song cách nào cũng phải tùy theo thể-lệ định điền xứ Mọi.

Theo lệ thường thì điền thổ phải có chỗ, nghĩa là chủ-cảnh, hoặc của tổ phụ lưu-lại; chợ như ở trong lắm nơi về miền man-tục thì có lắm người kế thừa mẫu-lộc, nên phải có đặt ra lệ nhất định để hộc khi có xảy ra các người trước nhập có can đến những điều tranh nại đến thổ thì sẽ có phép lệ mà chuẩn định thì không sinh sự lôi thôi rẫy rà nữa : Sự gì thấy có ngăn nắp, điều gì sắn đủ qui mô, thì dân Mọi sẽ mau hóa mà xứ Mọi sẽ trở nên giàu mạnh, ấy bởi có đường sá thông thương lại vãng, có thứ tự, có luật lệ, có phương pháp chỉnh-trị riêng, còn về nhơn công sẽ có đủ mà dùng trong khi khai khẩn, vì xứ Mọi dân số đư một triện người thì có lo gì thiếu nhân-công.

Làm như thế thì dân Mọi sẽ hiểu thấu cái chánh sách của ta là chẳng phải ta đến mà đuổi dở gì họ để choán đất dành lợi cho người khác, chính là ta đến mà bình-vực họ, khi ấy các miền dân Mọi đều yên trí mà làm ăn, an cư lạc nghiệp. Xứ Mọi rất rộng từ thì chưa núi Trường sơn (chaine Annamitique) cho đến sông Cửu-long-giang sẽ trông thấy sự phát đạt bằng này.

Muốn cho sự đề huề của ta đối với dân mọi cho đến cái mục đích hay

(Xem trang thứ 10).

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ chổ và xin các ngài từ nay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ bà chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

Rượu bổ-đào:

TONIQUE TONKINOIS

Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo kinh tự-nhiên in ra đây, chứ không như có mấy thứ thuốc vẽ những hình lạ, làm trò-cười cho trẻ-con và người có tri khôn thì không ai có thể tin được!

Xin xem-xét và so-sánh cho kỹ kẻo nhầm to !!!

Ngày ngày 7 tháng năm, niên-hiệu Khải-định thứ ba, tôi Nội-các phụng lời chân phải rằng :

Chiếu nay đại được phòng của **MONTÈS** *qui ông, có chế nên một thứ rượu bổ để lâng ngự dụng qua rất hay, đáng nên gia thưởng, trước lựa phải tờ giấy cho qui được phòng chế-tạng để tỏ lòng-thành.*

Khâm thử.

Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả ! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được ! *Giá bán rất rẻ : 2$25 một chai lớn; từ sáu chai giờ lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kê những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS
54, Phố Tràng-tiền, 54
HANOI
Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư,
Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 67, SAIGON
Giá mua đồng niên : 5 $ 00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người. Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

Số 19

BÌNH SƠN LÃNH YẾN

(Chuyện một cô nữ-thần đầng mới lên 10 tuổi, mà đã có tài văn-thơ nhả ngọc phun châu, khắp các quan trong tòa Hàn-lâm, đều phải bái phục. Thiên-tử phong cho là « Hoàng-văn tài-nữ » lấp lấu kén chồng, lại ban cho một cái roi kim-như-ý, hễ công-tử nào dám hỗn-hào xấc-láo thì được phép đả-tử. Sau vì một sự kén chồng lấy mà sinh ra nhiều chuyện rất lý-kỳ.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Một hôm, *Sơn-hiền-nhân* đang ngồi lại trong phòng khách để tuyển nữ-lý, bỗng nghe báo có *Tổng-tin* mình mặc áo xanh, đến xin tạ lội. *Sơn-hiền-nhân* thấy nàng *Sơn-đại* đã tỏ lòng khoan-dung, mới sai người ra bảo *Tổng-tin* cởi bỏ áo xanh đi, rồi mời vào phòng khách.

Tổng-tin vào tới nơi, sụp lạy mà thưa rằng :

— Tội-nhân là *Tổng-tin* này xin cam chịu tử-tội !

Sơn-hiền-nhân sai người đỡ dậy, *Tổng-tin* cũng không chịu dậy, cứ lạy dộ, đầu mà rằng :

— *Tổng-tin* này ngu-xuẩn không biết trời cao đất dầy, tự mình gây ra tội-lỗi. Thánh thượng trách phạt, thật là đáng lắm, không ngờ lại nhờ được lệnh tiền-thư mở lượng hà-hải mà tâu xin giúp cho. Vì thế thiên-uy dẹp con lôi-đình, nắm tương tàn nay lại được mọc đa nở thịt. Cái ơn sâu ấy khiến cho tội-nhân này dầu liều mình trăm chết cũng chưa đủ báo-đền. Nay được dập đầu ở dưới thềm, đã lấy làm vinh-hạnh lắm thay, khi nào còn dám mong trọng-đãi !

Sơn-hiền-nhân nói :

— Tiên-sinh đã biết hối quá, tức là bậc cao-minh, hà-tất phải như thế, xin cứ mau mau đứng dậy !

Tổng-tin lại khiêm-tốn hồi lâu, rồi mới chịu dậy. *Sơn-hiền-nhân* mời ngồi uống trà, rồi hỏi rằng :

— Độ bao giờ thì tiên-sinh khởi-hành ?

Tổng-tin nói :

— Khám-hạn một tháng, khi nào dám sai. Sáng mai tôi đã phải khởi-hành, nghĩ đến cái ơn sâu của tướng-công và lệnh tiểu-thư đây, không biết có bao giờ lại được nương-tựa ở dưới bóng sơn-đầu vậy.

Sơn-hiền-nhân nói :

Khó chi điều ấy ! Việc này chẳng qua bởi thánh-thượng trong khi nổi giận mà quở phạt đó thôi, ấu là tiên-sinh hãy tạm đi trong ít lâu, đợi có dịp nào lại sẽ tâu xin, tất được tái-kiến.

Tổng-tin nói :

Nếu tôi lại được ra vào hầu-hạ thì cái ơn sâu ấy khác nào như cha mẹ sinh-thành !...

Tổng-tin đang nói, bỗng ngẩng đầu trông lên thì thấy một bọn con gái, mình mặc áo xanh, sắp hàng đứng đầy, *Tổng-tin* liền hỏi :

Chẳng hay bọn con gái này đứng đầy có việc chi ?

Sơn-hiền-nhân nói :

— Chỉ vì bên mình tiện-nữ không có đứa nữ-tỳ nào biết chữ hầu-hạ, để đến nỗi hôm trước bỏ sót bức lụa và chiếc quạt của *Ấn-văn-vật* mà gây ra bao nhiêu việc lôi-thôi. Bây giờ muốn mua mấy đứa nữ-tỳ biết chữ để hầu hạ tiện-nữ, không ngờ khắp chốn kinh-thành này mà tuyển đi tuyển lại, chỉ toàn những phường ngu-dốt ấy, chưa được đứa nào gọi là hơi thông chữ nghĩa, có thể trông coi được những giấy-má văn-tự.

Tổng-tin nói :

— Chốn kinh-thành này không có, nhưng thiên-hạ tất phải có !

Sơn-hiền-nhân nói :

— Tiên-sinh nói có lẽ phải ! Hễ tiên-sinh đi đến đâu, nên ví tôi lưu ý, nếu mua được đứa nào khá thì tôi không dám quên ơn.

Hai người lại chuyện trò hồi lâu, rồi *Tổng-tin* đứng dậy xin cáo-từ. *Sơn-hiền-nhân* tiễn ra đến cửa nhà khách thì dừng chân đứng lại. *Tổng-tin* lại nói :

— Tôi còn một việc muốn bẩm cùng tướng-công.

Sơn-hiền-nhân hỏi :

— Việc chi ?

Tổng-tin nói :

Tôi đội cái ơn tái-sinh của lệnh tiểu-thư, nay dẫu không dám mong vào yết-kiến, chỉ xin được vào sụp lạy ở dưới *Ngọc-xích-lâu* để gọi là tỏ tấm lòng biết ơn của kẻ khuyển-mã này !

Sơn-hiền-nhân nói :

Thôi ! Bất-tất phải thế !

Tổng-tin cứ nằn-nì cố xin. *Sơn-hiền-nhân* gọi tên lão-bộc đưa đến dưới lầu, quả nhiên *Tổng-tin* đứng quay mặt lên trên lầu cung-cung kính-kính sụp lạy bốn lạy, rồi mới cáo-từ lui ra. *Sơn-hiền-nhân* cho bọn nữ tỳ vộ dụng lấy về, trở vào nói chuyện với nàng *Sơn-đại*. Hai chú con cùng nhau cả cười.

Lại nói chuyện khi *Tổng-tin* cáo-từ lui ra, bọn áp giải giục giã khởi-hành. *Tổng-tin* định tìm đến *Đậu-quốc-nhất* để tạo ít tiền ăn đường, nhưng *Đậu-quốc-nhất* đang trong khi bị tội, không muốn tiếp ai cả, bắt-đắc-dĩ lại phải tìm đến *Ấn-văn-vật* để kể-lể những nỗng-nổi khổ-sở.

Ấn-văn-vật thấy việc tự mình phát khởi ra, mới phải tặng cho *Tổng-tin* 20 lạng bạc. lại dặn rằng :

— Đại-huynh đã không được ở chốn kinh-thành thì cứ ở đây với tiểu-đệ, đợi lĩnh giấy hãy đi, sau này cao-hứng nhân-dịp, sẽ lại tìm đến chơi tiểu-đệ.

Tổng-tin lưu lại mấy ngày nữa. Bọn áp-giải giục-giã mãi, bất-tắc-dĩ phải thuê một chiếc lừa cùng một tên lão bộc lùi-thùi trở về *Sơn-đông*. *Tổng-tin* dẫu người *Sơn-đông*, nhưng cửa-nhà không có, xưa nay vẫn một thân lưu-lạc ở chốn kinh-thành, ra vào các nhà quan thân, thảng ngày lẫn-lữa, nay bị giải về nguyên quán, không biết vào đâu cho tiện, phải tìm vào nhà trọ

Bọn áp giải thấy quang-cảnh như thế, cũng chẳng trông-mong nỗi gì, mới vào lấy chữ các quan Phủ, Huyện rồi bỏ đi về thẳng. *Tổng-tin* dẫu không thân-thuộc nào cả, nhưng trong lúc đã sẵn có mấy chục lạng bạc, khi bọn áp-giải đi khỏi rồi, nghiêm-nhiên khăn áo chỉnh-tề, đi đến các nhà quan thân trong làng xóm. Tuy vậy có người truyền thuyết cái ân bị giải-hồi ấy, cho nên đi đến đâu, chúng cũng khinh-bỉ.

Một hôm, *Tổng-tin* đến chơi một nhà hương-thân ở đấy, xem tập « Quan-lại thuyện-chuyện », thấy *Đậu-quốc-nhất* bị giáng, phải ra trị-phủ *Dương-châu* thì trong lòng xiết bao vui-sướng.

Tổng-tin nghĩ thầm : Ta ở đây cũng khó yên thân được, may sao gặp có cái cơ-hội này, bây giờ vộ-vẽ một thân, chẳng còn bệ lụy gì, chi bằng ta sang chơi *Dương-châu*, để đi-dưỡng nuôi thọ.

Qua đầu năm sau, quả-nhiên *Tổng-tin* khởi-hành sang *Dương-châu*, chưa đầy nửa tháng đã đi tới nơi, hỏi thăm quan Phủ mới thì ngài chưa đến, bắt-đắc-dĩ phải tìm vào trọ ở trong chùa.

Tổng-tin hàng ngày ra ngồi ở cửa chùa xem thì thấy sĩ-phu các nơi kéo đến *Dương-châu* nhiều lắm, kẻ thì lấy vợ, người thì mua vộ-vẽ các bà mới-nhân, đi lại lũ-lượt.

Tổng-tin nghĩ thầm : *Sơn* thượng-thư thường muốn mua mấy đứa nữ-tỳ biết chữ, nay ta ở đây cũng được vộ sự, chi bằng ta đi tìm giúp ngài. Nếu tìm được một đứa nữ-tỳ, sau này sẽ tiến-thân, bằng không thì ta thử đạo xem nhân-vật *Dương-châu* thế nào, cũng chẳng hề chi vậy.

(Còn nữa).

và sự bảo hộ của tả với họ cho có hiệu nghiệm thì phải làm cho có cái mối dây ràng-buộc dan díu với họ, rồi lại phải giữ sin cái mối dây ấy cho lâu bền thì mới được.

Trước kia tôi đã nói rằng trong chương-trình của sự chính-trị này thì các ngài phải lưu tâm mà sắp đặt các miền dân Mọi gọi là miền không qui-phục đó cho đắc-nghi; những miền ấy phần nhiều chúng ta chưa đi đến bao giờ, thì dân ấy chưa giao thiệp với chúng ta, hoặc giả có kẻ muốn làm kế đuật-bạng tương-trì mà đắc lợi, hoặc có người muốn tư dụng thể lực ở các xứ ấy mà trở ngăn. Song chúng ta đã thi hành cái chánh-sánh bảo hộ của chúng ta, chắc là hơn cả, và chúng ta có tu-kiều trúc lộ là tiện lợi biết bao!

Về sự làm đường cái — Làm đường là một sự tối trọng cho việc khai hóa, vì đường cái thông đặt đến cả sự hòa-bình và sự khai-hóa. Lẽ ấy các ngài cũng đã hiểu rõ. Vậy nay làm đường thì theo kiểu như đường đã làm ở An-khê và Banmé-thuộc và Khontum Boudon, Les Lacs và M. Drack nghĩa là đường rộng rãi nơi dốc thì co ránh hai bên để thông nước, bề dốc thì độ mỗi một thước hạ bốn ly (4 %) những đường ấy nơi nào bị yếu sẽ lát đá sẽ tu bổ thêm hoài và sẽ có cầu cống chắc chắn. Chỗ nào dân Mọi chưa thần-phục ta thì sẽ có đồn lính tập canh giữ miền ấy và làm đường sá miền ấy thì sẽ dùng công-ích mọi.

Tự ấy đến nay, những bạn hàng Thanh-khê không dám về tối như trước nữa, mà các nhà giàu có, phải thuê người đi đưa về đôi từng tốp một, người nào cũng có vác gậy cầm cây.

Lại nhâu năm nay nghề biển được mùa, làm cá phát tài, cho nên họ phải giữ gìn riết lắm.

Những nơi quanh hiu như thế, ước gì thỉnh thoảng quan trên cho một toán lính đi tuần, để trợ thêm thanh thế cho các làng thì tất nhiên lũ côn-đồ lẩn hồi cũng phân rẽ nhau ra mà tản đi xứ khác.

Thời tiết. — Mấy hôm nay ở đây mới có khi-vị mưa đông, gió bấc mưa phùn, nghe đã có bề dễ chịu lắm.

Năm nay lạnh muộn, chắc rằng ra giêng hai sẽ lạnh lắm, mà có khi lại lạnh dai.

Bắt chó — Mấy lâu thấy sự bắt chó lại thi hành nghiêm nhặt lắm. Nghe nói ở vùng mấy phủ huyện trong kia cũng có nơi bắt được chó dại, nên chi bây giờ sự bắt chó ở các vùng nhà quê cũng chẳng khác gì nơi thành thị, mà e rằng, lệnh ít bạc nhiều, rồi ra không tránh khỏi sự nhân dân ta than.

VIỆC TRUNG-KỲ

QUẢNG-BÌNH

Một con bướm lạ. — Mới rồi, nhà kia có bắt được một con bướm trên cây khế đường sau vườn, hình thù sắc trông thật lắm về lạ, hai cánh rõ to, bằng cái quạt lớn, màu hồa hoàng non, lại lơ thơ điểm thêm mấy cái sao trắng, trông thật đẹp mắt, trên đầu có hai cái vòi cực dài.

Sau khi bắt được mấy giờ đồng hồ, thì nó đẻ một con bướm con, tầm thước một mười một sáu; có lẽ nó có thai, gần ngày đẻ, nên mới bắt được.

Không biết giống này sinh trưởng ở đâu, không mấy ai được trông thấy; các ông già bà lão đều công nhận rằng con bướm ấy quả là con bướm lạ; cũng vì nó lạ thế cho nên có người bảo là «bướm ma»!

Một việc quan thiết đến vệ-sinh chung. — Mới rồi quan Chánh sở y-tế có tư giấy đi các tỉnh đặt ra lệ khám xét bọn thanh lâu, để giữ gìn sự vệ-sinh chung trong thành-phố!

Việc này thật là việc quan thiết, rất nên thi hành đã lâu. Trước kia không nói, chứ gần đây, dân số trong thành-phố tăng gia lên nhiều, phu phen thợ thuyền cư tụ thật đông, mà cái bọn sinh nhai về nghề đĩ-điếm giang hồ cũng thêm nhiều hơn trước, sự chơi bời xem chừng phóng túng lắm, bệnh hoa liễu rất đỗi thịnh hành, ông thần «Bạch-mỹ» sát hại cũng đã được một số người khá lớn! Ghê thay!!

TOURANE

Một chặng đường nguy-hiểm. — Những người ở phố xá, trong nhà thì, trên mái ngói, bốn phía thành sông, đã vững bền lại chắc chắn, còn ngoài thì đã có linh tráng tuần phòng nghiêm nhặt, ban đêm ban ngày, dầu ăn rồi mà có muốn nằm khoẻo ra ngủ cũng đặng yên giấc, mà có đi chơi nhởi cũng được thỏa thích tự do, chẳng có điều gì lo ngại cả. Ăn ở sung sướng thành thơi như thế thì còn có ai nghĩ đến sự nguy hiểm ở giữa nơi đường vắng trường xa làm gì. Chớ có biết đâu đi ra ba bước, khỏi nơi thị tứ rồi thì đã có chỗ đáng lo. Như lối đường lên Thanh-khê, một chặng rừng thông đó mấy lâu nay xảy ra mấy việc khiến cho hành khách rất là kinh khủng. Nghe nói một hôm có tên lính đi xe đạp mới độ 9 giờ tối đi ngang qua đó, bị ba thằng côn-đồ ra, chẹn đường toan cướp cái xe, sau anh ta cố sức kháng cự lại mới tẩu thoát đặng, lại một hôm nữa, độ trong vài tuần nay, có một người ở bên biển đi mua lá nhuộm lưới trở về đến đó gặp một táp có hơn vài mươi, bắt hẳn lại mà tra hỏi tên mấy chủ nhà giàu ở gần đấy, may người này ở xa lạ không rõ, nên lại đặng chúng nó tha cho.

Sau hai tin ấy, thì các làng ở bàng cận lấy làm lo lắm, nên họ đã lập ra một toán canh tuần rất cẩn mật, canh giữ được mấy hôm thì quả nhiên ở làng Hải-châu xảy ra việc mất cướp tại nhà Khóa-Kinh.

Bào-đinh-Mai dit Kim-Diên

56 nhà 8, con đường Nghĩa-địa,
(Rue de la Cimetière)
Ngay cửa nhà thương chó trông sang
HANOI

Nay tôi mới mở xưởng, có làm tủ, bàn, ghế và các thứ, vân vân. Xin các qui khách dùng gụ, lim, tạp, cũng đủ cả. Giá tôi xin tính hạ và làm thực kỹ. Mới các qui-khách lại mua giùm cho hiệu tôi, xin cám ơn.

209

HỎI CÁC NGƯỜI MẮC BỆNH TRĨ, nếu các ông đã dùng đủ các món thuốc rồi mà chưa khỏi thì nên mua thứ thuốc hiệu POMMADE ROYER, đóng ở Paris bắt tại hiệu bào chế DUPUY, 125, R. St Martin. ở Hanoi bắt tại hiệu Rd. CHASSAGNE

TAM-TÍNH-Y-QUÁN

Ai có bệnh nên biết hiệu «Tam-tinh y-quán» ở phố «Mã mây», số nhà 91, Hanoi. Mạch lý bệnh căn biết đích xác; chữa đủ các chứng bệnh, bệnh nguy-trọng, bệnh đã lâu, chữa khỏi được nhiều, hoàn tán cao đan cực tinh tế thần hiệu, để qui-khách xét dùng. Xa xôi viết thư về kể bệnh, bản-hiệu gửi thuốc đến ngay, gửi cách lĩnh hóa giao ngân; qui-khách mua buôn thì tính hạ giá. Nghèo cùng quá không có tiền xin thuốc cũng cho.

Còn các thứ thuốc đặc-biệt rất thần hiệu ai uống cũng khỏi:

Bạch-trọc, đương mai, hạ cam, trĩ, lậu, mỗi chai 1 đồng, ống thụt 5 hào, thuốc thụt 5 hào.

Đàn ông mộng tinh, di tinh, lậu tinh, loãng tinh, đau bụng, đau tức kinh niên, ho lao, đàm suyễn, bất toại, phù thũng, cổ chướng, mỗi chai 1 đồng.

Đàn bà kinh nguyệt không điều, huyết ít huyết đen, khí hư bạch đới, hoặc kinh thấy ra nhiều sinh đau bụng, rức đầu, đau xương, không đẻ, hay có đẻ không nuôi, mỗi chai 1 đồng.

Băng huyết, lệ huyết, tiện huyết, mỗi phong 2 hào.

Trẻ con sốt, ho, kinh, đàm suyễn, tả lị, cam cứu mục, đau mắt mang mộng, mỗi chai 2 hào.

BẢN ĐỒN-ĐIỀN

Một cái đồn-điền rộng 650 mẫu tây muốn bán.

Hỏi tại số 54, Phố Strasbourg, Haiphong. 5726

Hiệu GIU-ICH *tức là Công-ty* CHU-VAN-MINH *ở Haiphong, đường Sadi-Carnot, số 115 có nhà máy nấu dầu và chế các thứ sơn tây đủ các màu đặt dấu* CON GÀ VÀNG.

Sơn rất tốt, giá bán phải chăng, xin đừng-báo chiếu cố nội hoa, cứ viết thư cho bản-hiệu lấy mẫu, sẽ xin gửi biếu ngay.

2056

疼醫林桂張
HỠI CÁC ÔNG MẮC PHẢI BỆNH TRĨ! XIN MỜI CÁC ÔNG QUA BỘ, TÔI CHỮA BỆNH NÀY

BỆNH TRĨ (*tức là bệnh tôi tự*) *thực nhiều người mắc phải, chẳng những là đau đớn, như còn đến khi đại-tiện xong rồi thì lại-huyết đầm đìa, thật là bất tiện cho người ta lắm, hễ không chữa ngay cho khỏi, để lâu thì càng ngày càng thêm nặng về sau khó chữa.*

Khi xưa chữa bệnh này đều dùng dao cắt cho nên người có bệnh lấy làm đau đớn, vậy nên tôi dụng tâm nghiên-cứu một cách mới chuyên-trị chữa bệnh này không đau, không sót, chỉ trong mấy hôm thôi những nỗi mụn tự kỳ rạng rời, mà trong khi đang chữa có thể làm lụng như thường không mất thì giờ. Vậy ngài nào mắc phải bệnh này xin mời đến.

M. TCHUONG-QUAY-LAM
26, Phố Hàng Buồm. — HANOI

Sáng tiếp khách từ 8 giờ rưỡi cho đến 2 giờ chiều, đi chữa từ 2 giờ rưỡi đến 5 giờ.
Các tỉnh xa đều xin hàn tiếp.
Thư từ xin trả lời ngay. 2090

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

Rượu bổ-đào: TONIQUE TONKINOIS

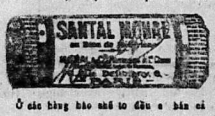
Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc **rất rẻ tiền** và rất qui để trị các chứng bệnh như: **kém ăn-ngủ, mỏi-mệt, còm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình**, lại rất là **bổ sức cho đàn-bà đẻ**, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán **2$25** một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng.

Hiệu Bào-chế MONTÈS, 54, phố Tràng-tiền, Hanoi.

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Nhiều người có tưởng bệnh khí hư khó gì cần-thận cho lắm, không cần phải chữa, tự nhiên bệnh cũng khỏi. Khi bị bệnh thì người ta thấy bên rất khó chịu, mà khi đi tiểu tiện thì đau đớn lạ lùng, lắc tỏ ống một ít thuốc là thấy dễ chịu, đi tưởng rằng khỏi rồi. Ấy thực là lầm to vậy. Bệnh khí hư sinh ra nhiều nỗi khó khăn: Sang bàng quang mà sinh ra các bệnh phức bộ, cũng là bệnh tuyệt sẩu và sau sinh ra tim-la. Người ta đã biết bệnh khí hư cần phải điều trị, mà lại cần phải có thứ thuốc nào chắc chắn, thuốc nào công-hiệu, ấy chính là thứ thuốc *Santal monal*. Các quan lương-y đã công-nhận thuốc *Santal monal* là một thứ thuốc rất tốt, hiện các nhà-thương ở Thế-giới này đã sử dụng khắp cả. Thuốc này chữa bệnh khí hư thì thực là thần tình, hết đau lại tránh khỏi được sự ăn uống nó khác và làm cho diện thêm thanh ra xanh, rửa sạch cái cơ-quan bài tiết

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả

2056

2060

ŒNO KOLA COCA

RƯỢU BỔ
酩補

J. BLANC *(đệ nhất hạng bào-chế)*
Ông **L. BLANC** *(người nối-nghiệp)*
HANOI (Bắc-kỳ)
chế ra
Giá bán 2$40 một lít

Một ngày hai lần, trước bữa cơm, thì uống một cốc con
每晨午各呷每各呷沒喊聽歌映精

Bán tại: Hiệu Bào-chế **J. BLANC**
31, phố Tràng-tiền (Rue Paul-Bert) Hanoi

2059

ATOPHAN-CRUET

THUỐC ATOPHAN-CRUET
là một vị thuốc hảo không có pha chế nhiều món
mỗi hoàn 0,50 (uống từ 3 đến 8 hoàn trong 24 giờ)
TRỪ CÁC BỆNH ĐAU LẬT-LÉO VÀ GÂN-CỐT
THUỐC PHÁP — Trữ tại: 6, Rue de Pondichéry, PARIS — Ở PHÁP QUỐC LÀM
"Cũng có bán tại: Hanoi, EL CHASSAGNE, Pharmacien, Haiphong, L. BOUTHEMONT, Pharmacien, và các hiệu bào chế khác.

HÀNG MỚI VỀ

Enveloppes và chambres à air xe tay
Vải xanh lợp mui thật tốt khổ rộng 1m20 giá 2$20 một thước
Chục xe, vòng bánh, nan hoa, vân vân.
Các hiệu xe nên mua ngay được giá hạ
SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS
SOCIÉTÉ ANONYME AU CAPITAL DE 1.800.000 FRANCS
• POUSSE-POUSSE SAIGONNAIS
7, Boulevard Bobillot, Hanoi

LAXO SODYL

Một thứ hạt gập chất muối của loài quả thì xủi bọt lên.
Là thứ thuốc nhuận tràng rất tốt.
Thứ thuốc tẩy rất dễ dùng.
Trừ bệnh táo cũng các chứng khác vì bệnh táo sinh ra một cách rất chóng, như nhức đầu, đau gan, đau vị, đau ruột, bệnh trĩ, đau đầu ruột, bệnh trẻ, nhọt lở, vân vân.
Thứ thuốc này hiệu nhất, rẻ nhất.

Giá tiền: 1$25 một lọ 10 hay 15 liều

Về phần Đông-pháp có gởi bán tại:

Hiệu Bào chế E. CHASSAGNE
59, phố Paul-Bert, Hanoi

GRANDS MAGASINS RÉUNIS
RUE PAUL BERT, HANOI

SUỐT THÁNG CHẠP TÂY CÓ BÁN CÁC THỨ SAU NÀY:

Hạng mứt tốt nhất kiểu Đại-pháp chế.
Hạng kẹo chocolat, kẹo, mứt nhân hạnh-đào.
Các thứ mứt mềm.
Các thứ mứt có nhân.
Các thứ mứt quả chế như men thấy tinh lóng lánh.

HIỆU
Hãu-tước Sevigné.
Hãu-tước Louis-Jacquin
Mứt «Chien qui saute»
Mứt «Générale du Centre»

Kẹo chứng sáo ngâm nước đá giá nửa cân là: 17fr.00
Ngày nào cũng có kẹo ngâm nước đá bán

Rượu nho Mousseux carte blanche «André Gallois» một chai. 7fr. 00
Một hôm 12 chai. 78 00
Rượu champagne «Léon Chandon Cuvée Royale» một chai. . 16 00
Một hôm 12 chai. 174 00

Ann. Tél. : MAGASREUNIS — Tél. Annam N° 188

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)